

Remiss från regeringskansliet justitiedepartementet av SOU 2021:X Struktur för ökad motståndskraft

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta att godkänna förslaget till remissyttrande och att översända detta till Justitiedepartementet.

Sammanfattning

Regeringskansliet har översänt ett betänkande avseende en förändrad struktur för det civila försvaret för yttrande till Lunds kommun. I förslaget förtydligas en rad punkter kring utvecklandet av arbetet med civilt försvar, bland annat en ny lag om kommuner och regioners beredskap. Kommunkontoret har tagit fram ett remissvar i samverkan med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Yttrandet ska vara Regeringskansliet tillhanda senast den 11 juni 2021.

Underlag för beslutet

- Kommunkontorets tjänsteskrivelse 2021-04-21 Struktur för ökad motståndskraft
- Förslag till yttrande
- SOU 2021:25 – Struktur för ökad motståndskraft

Ärendet

Bakgrund

Det civila- och det militära försvaret utgör tillsammans ett totalförsvar. Totalförsvar är den verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig. Det civila försvaret är den verksamhet som ansvariga aktörer i det civila samhället genomför i syfte att göra det möjligt för samhället att hantera situationer då beredskapen höjs. Målet för det civila försvaret är att:

- värna civilbefolkningen,
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och
- bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld.

2021-04-21

Diarienummer

KS 2021/0250

Till följd av ett försämrat säkerhetspolitiskt läge har en statlig utredning genomförts för att se hur det civila försvaret skulle kunna stärkas. Utredningen har resulterat i ett betänkande, som skickats på remiss till ett flertal nationella, regionala och lokala aktörer. Betänkandet presenterar ett omfattande förslag till struktur för ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar. Strukturen ska också stärka samhällets krisberedskap. I betänkandet understryks vikten av att skapa tydliga lednings- och ansvarsförhållanden för att åstadkomma samordning såväl inom det civila försvaret som mellan det civila och det militära försvaret. De nuvarande samverkansområdena inom det civila försvaret (avseende exempelvis livsmedelshantering eller vård och omsorg) beskrivs vara alltför breda och omfattar så diversifierade verksamheter att det är svårt att hitta en gemensam bas för arbetet. Därför föreslås bland annat att det inrättas sektorsansvariga myndigheter, och att landet delas in i sex civilområden som speglar de militära regionerna. Det föreslås också att länsstyrelserna ska ansvara för de nya civilområdena (med hjälp av en högre civilområdeschef) och att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får ett utökat uppdrag. Det som påverkar kommunerna mest är dock förslaget om en ny krisberedskapslag som riktar sig mot kommuner och regioner.

Förändringar som berör kommunen

Lagen om kommuners och regioners beredskap, föreslås ersätta den nuvarande lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Syftet med den nya lagen är att kommuner och regioner ska minska sårbarheten i sin verksamhet, ha en god förmåga att hantera fredstida krissituationer och kunna lösa sina uppgifter inför och under höjd beredskap.

Kortfattat innebär förändringsförslagen i betänkandet följande: risk- och sårbarhetsanalysarbetet (RSA) ska omfatta höjd beredskap. Kommunen ska beakta totalförsvarets krav, och förberedelserna ska genomföras i samverkan med berörda statliga myndigheter, kommuner och regioner. Kommunen ska ansvara för att förtroendevalda och anställd personal får den utbildning och övning som behövs för att de ska kunna lösa sina uppgifter vid fredstida krissituationer samt under höjd beredskap. Kommunen ska också samordna information till allmänheten vid höjd beredskap.

2021-04-21

Diarienummer

KS 2021/0250

Metodologiska utgångspunkter, ändring av begrepp och konsekvensanalyser

Utredningens arbete påbörjades i maj 2019 och utredarna har haft möten med representanter från kommunerna Bollnäs, Västerås och Örebro. I utredningen framförs att innebörden av begreppet extraordinär händelse i relation till andra begrepp som kris, krissituation eller allvarliga händelser är oklar – som därför föreslås ersättas med fredstida krissituation. Det förtydligas även i konsekvensanalysen att utredningens förslag inte bedöms påverka jämställdheten mellan kvinnor och män.

Föredragning

Syftet med förslagen i betänkandet är som helhet bra för beredskapsarbetet i Sveriges fortsatta uppbyggnad av det civila försvaret. Förslagen som presenteras i betänkandet berör däremot kommunerna på flera sätt som inte enbart är positiva.

Det är positivt att kommuner ska minska sårbarheten i sina verksamheter och därmed öka förmågan att hantera kriser och lösa sina arbetsuppgifter inför och under höjd beredskap. I utredningen framgår däremot inte huruvida ett nytt fokus på totalförsvarets krav kan komma att påverka kommunens möjlighet att ägna sig åt det civila försvaret utifrån det kommunala samhällsuppdraget.

Det förtydligas inte heller vilken finansiering kommunen kommer erhålla utifrån de nya uppdragen. Lunds kommun vill understryka vikten av att finansieringsprincipen ska gälla samt att kommunen i frågan om det civila försvaret främst bör fokusera på det kommunala samhällsuppdraget.

Lunds kommun noterar det korta tidsutrymmet utredningen haft till förfogande, vilket även speglas i dess slutsatser. Mot bakgrund av detta är det kommunala perspektivet inte tillräckligt belyst i förhållande till de statliga delarna. Lunds kommuns bedömning är att möten med representanter från tre kommuner inte är tillräckligt i relation till förslagets omfattning. Det krävs därför ytterligare fördjupad utredning där det kommunala konsekvensperspektivet belyses och förtydligas innan en lag om kommunernas beredskap förtydligas.

Begreppet fredstida krissituation införande har som syfte att minska oklarheter, men Lunds kommun ställer sig tveksamma till detta – införandet skulle också kunna försvåra tolkningen av begreppet (som i förslaget innefattar sex kriterier).

2021-04-21

Diarienummer

KS 2021/0250

Vidare görs i betänkandet bedömningen att förslagen inte påverkar jämställdheten mellan kvinnor och män. Lunds kommun saknar dock ett intersektionellt perspektiv i konsekvensanalysen kopplat till jämställdhet, där det hade kunnat belysas att utsatta grupper (till exempel socialt utsatta, funktionshindrade eller personer med bristande språkkunskaper) drabbas särskilt hårt av kriser – vilket har blivit än tydligare under pandemin.

Beredning

Remissen har beretts på kommunkontoret, med stöd av de diskussioner som SKR bjudit in kommunerna till.

Barnets bästa

En barnkonsekvensanalys har inte bedömts relevant i ärendet.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget medför inga ekonomiska konsekvenser.

Christoffer Nilsson
Kommundirektör

Vesna Casitovski
Kanslichef

Beslutet skickas till

För verkställighet eller motsvarande åtgärd:
Regeringskansliet

För kännedom:

--